

עוד בעניין עליית זבה טבולת יום להר הבית

(תגובה לתגובתו של הרב הלל בן שלמה)

הרב הלל בן שלמה יצא כנגד מאמרי בעניין זה, שפורסם במעלין בקודש גיליון כ"ד. עיקר טענותיו מחולקות לשתיים:

א. יש לאפשר לנשים לעלות להר הבית ללא הגבלה, כולל נשים פנויות, ממילא הדין בעניין זבה טבולת יום הוא מעשי ורלוונטי.

ב. עליית זבה טבולת יום להר הבית היא איסור תורה לדעת האוסרים. לדבריו, הרמב"ם הוא היחיד שמתיר, ולכן אין לסמוך עליו.

אף שמעיון בפרטי תגובת הרב בן שלמה, לא מצאתי מקורות חדשים הסותרים את דבריי במאמר, אלא לכל היותר פרשנות שונה לדברים, ועם פרשנות קשה להתווכח, אנסה בכל זאת לפרוש את טענותיו אחת לאחת ולענות להן:

בעניין טבילת פנויה, הרב בן שלמה טוען שאין איסור בדבר, ומביא ראיה את המנהג שרווח בחלק מהמקומות על טבילת פנויות בערב יום הכיפורים. למעשה כיום, מנהג זה איננו קיים, עקב הרצון לא לפתוח את הפתח לטבילת פנויות, והראיה מדורות קודמים שבהם לא חששו לפירצה זו איננה שייכת כלל לדורנו. כל המצוי והמעורה בעניינים אלו, יודע על הקושי לשמור את הגבולות מלהיפרץ, ולכן גילוי הדעת של הרב ליאור, שהינו מהמעודדים הגדולים ביותר של עלייה להר הבית (אשר כידוע, אף היא שנויה במחלוקת גדולה), שאין לנשים פנויות לטבול על מנת לעלות להר הבית, מעיד על שקילת הדברים זה מול זה על בסיס הכרת המציאות (מתוך היותו פוסק לכלל הציבור בעניינים אלו), מתוך הסתכלות על מכלול התורה, ולא רק התמקדות בעניין הלכתי זה או אחר, על אף חשיבותו.

גם המשא ומתן שמביא הרב בן שלמה לגבי פולטת איננו שייך כל כך לטעמי. ראשית, האמירה שהרמב"ם מתיר לבעל קרי להיכנס להר הבית איננה מוסכמת, עיין למשל במל"מ הל' בית הבחירה (פ"ז הט"ו) שהביא ראיות משני מקומות ברמב"ם שסבר שבעל קרי אסור בכניסה להר הבית (ואף הקישור שעשה בין טבול יום שהוא מחוסר כיפורים ובין בעל קרי בשיטת הרמב"ם, נעשה ללא טעם והסבר כלל, ואין אני יודע זאת מנין לו). גם מה שכתב על היכולת להסתפק בקינוח ושיטיפה איננו פשוט כלל, שכן למעשה המנהג להחמיר שלא להסתפק בקינוח ושיטיפה.

לגבי כלה ביום חופתה שטבלה בערב אותו יום¹, טען הרב בן שלמה שאין להקל בדבר, שכן כבר הכריעו בספרים השונים לאסור, אולם על כך דן המאמר שלפנינו שמבקש להציג גישה מעט שונה תוך דיון מחודש במקורות, והדגשה שמדובר בדיון תיאורטי שהכרעתו מסורה לגדולי הפוסקים, ולכן אינני מבין את תלונתו בדבר זה.

בכל אופן, שאלת עליית נשים להר הבית בזמן הזה הוזכרה כבדרך אגב, ואיננה עיקר המאמר. השאלה המרכזית הנידונה היא מהו דין זבה טבולת יום בהר הבית, והאם מצאנו לרמב"ם חברים, זוהי הנקודה המרכזית בה חלוק עליי הרב בן שלמה, ועל דבריו בעניין זה מוטלת עליי החובה להשיב.

בתחילת דבריו חוזר הרב בן שלמה על כך שכשם שאיננו מקלים בדעת הרמב"ם להתיר לבעל קרי להיכנס להר הבית, כך אסור להקל גם בזבה טבולת יום. אולם הרב בן שלמה, לא מביא כל ביסוס לאמירה סתמית זו, וכי מכיוון שחלוקים על הרמב"ם בעניין אחד לגבי כניסה להר הבית, יש לחלוק עליו גם בעניין אחר? הרב בן שלמה טוען שהדברים קשורים, אולם גם לדבריו המקורות לאיסור שונים ונלמדים מפסוקים שונים, ואם כן מה הקשר? מה עוד שכבר הזכרנו לעיל שדעת הרמב"ם בעניין בעל קרי בהר הבית איננה מוסכמת, ויש שכתבו שאף לדברי הרמב"ם יש איסור מפורש על כך.

לאחר מכן עבר הרב בן שלמה לדון בחילוק שהצעתני בין זב לזבה, שהגמרא בנזיר אסרה דווקא זב טבול יום ולא זבה טבולת יום. כמדומני שהמעין בדבריי יראה שאף אני סבור שמדובר בהצעה בלבד ולא בהכרח, ומטרתי הייתה ליישב את דברי הר"ש משאנץ באופן שלא יסתרו אחד את השני במקומות שונים. עדיין ניתן לחלוק על הצעה זו (אף שלא הובא בשם מקום במאמר הרב בן שלמה הוכחה כנגד הצעה זו, מלבד דיון סברתי, וכאמור, אפשר לטעון כך ואפשר אחרת), ובכל זאת דברי הר"ש משאנץ במסכת כלים (וכנראה אף במסכת יבמות) יישארו כפשוטם, שזבה טבולת יום מותרת בהר הבית. מטרת ההצעה הייתה לנסות ולמצוא דרך לפיה הר"ש משאנץ בפסחים, שפסק את הגמרא בנזיר להלכה, לא יחלוק על פירושו במקומות האחרים, וכן ליישב את הסתירה הפנימית בתוך הר"ש משאנץ שחילק בין יולדת לזב (על כך עוד ראו לקמן).

---

1. במאמרי ציינתי שלרוב הכלות אינן טובלות בערב הסמוך לחופה ממש, אלא ערב קודם, ועל כך טען הרב בן שלמה שהרמ"א (יר"ד קצב, ב) המליץ דווקא לסמוך את הטבילה לחופה. הרמ"א אמנם המליץ לעשות זאת, אולם אפשר הרחקה של הטבילה עד ארבעה ימים לפני החופה. למעשה, עקב החשש של שכחת הפסק הטהרה ברגע האחרון, וגם עקב הלחץ הגדול בו נתונות כלות בלילה שלפני חתונתן, **המציאות** היא שבדרך כלל הטבילה נעשית לילה קודם ולא ממש בלילה הסמוך לחופה. ניתן לברר מציאות זאת בקלות אצל מדריכות הכלות השונות.

עוד בעניין עליית זבה טבולת יום להר הבית

לגבי יולדת, הרב בן שלמה הביא לתרץ את הקושייה מהו החילוק בין זב טבול יום האסור בכניסה להר הבית ליולדת טבולת יום המותרת בכניסה להר הבית, וחילק בין טבול יום של יום אחד לבין טבול יום ארוך של יולדת, שנחשבת טבולת יום עד לאחר יום הארבעים ביולדת זכר והשמונים ביולדת נקבה, ולכן בה לא החמירו. חילוק זה לא נשמט מעיניי, והזכרתיו במאמרי הנ"ל, אולם הערתי על כך שהדברים נסתרים מיניה וביה, שכן התוספות עצמם לומדים את ההיתר לכניסת טבול יום להר הבית מהיתרה של היולדת, ואם אכן יש סברה לחלק בין טבול יום ארוך לטבול יום רגיל, כיצד ניתן ללמוד בכל טבול יום (שאיננו מחוסר כיפורים) מיולדת, שהיא טבולת יום ארוך? לשאלה זו, שהיא המהותית בעיניי, לא התייחס הרב בן שלמה כלל.

בהמשך דבריו, הרב בן שלמה רומז לכך, שהוא מודע שמי שסובר שתנא קמא אוסר מן התורה כניסת בעל קרי טבול יום להר הבית (שלא כדבר ר' יוחנן), יודה שהגמרא בנזיר האוסרת כניסת זב טבול יום להר הבית איננה להלכה, שכן הוא כותב שהעמדת הגמרא בנזיר כשנויה במחלוקת, יכולה להתאים רק לדעת רש"י שסבור שר' יוחנן חלק על תנא קמא.

למרות זאת, בסוף דבריו תמה הרב בן שלמה על כך שקישרתי בין שיטת רש"י המחמירה, שלדבריו אוסר כל כניסת טבול יום להר הבית לשיטת הרמב"ם. אולם שיטת רש"י המחמירה, היא רק למ"ד שטבול יום דזב כזב דמי, ובמאמרי הנ"ל הוכחתי, שאף לשיטה זו, הלכה שטבול יום דזב לא כזב דמי, וממילא להלכה אין איסור בדבר.

הרב בן שלמה גם מודה שהריטב"א ביבמות הביא מדברי הר"ש משאנץ בתוספותיו שם (שלא הגיעו לידינו), אלא שלדבריו זה חולק על התוספות בפסחים. אולם במאמרי הנ"ל הוכחתי מהר"ש בכלים שמשנה אחרונה של הר"ש משאנץ, וכן דעתו הסופית להלכה, כתוספותיו ביבמות. וראיתי ב'קרבן אורה' על נזיר (מה ע"א) שקישר בין גירסת רש"י בהסברו את הגמרא בנזיר לבין דברי הר"ש בפירושו לכלים (וכפי שעולה גם ממה שהביא הריטב"א בשם תוספות ר"ש משאנץ ביבמות), ובדבריו של ה'קרבן אורה' מוכח שהבין שהר"ש משאנץ והרמב"ם סוברים להלכה אותו דבר בעניין זה, וכפי שכתבתי במאמרי הנ"ל².

גם בעניין הריטב"א, אכן הוא הביא גם את שיטת התוספות בדברים אלו, אולם בסיום דבריו בחר להביא דווקא את הסבר הר"ש משאנץ, ומשמע שאחז בשיטתו.

---

2. וכן כתבו במפורש בשו"ת מראה הבזק ח"ו סי' ק' שאותו הביא הרב בן שלמה כהוכחה לכך שפוסקים לאסור כניסת זבה טבולת יום להר הבית, ולא ציין לכך שבאותו מקור עצמו כתבו שדבר זה שנוי במחלוקת, וגם הראו שאין הרמב"ם יחיד בדבר, אלא שלא רצו להכריע, ולכן כתבו למעשה להחמיר (ואף אני במאמרי כתבתי מפורשות שאין בו הכרעה למעשה).

אם כן, לאחר העיון המחודש בדברים, אינני רואה שום עילה בדברי הרב בן שלמה לפסול את מאמרי הנ"ל, שלפיו אין הרמב"ם דעת יחיד בהיתר של זבה טבולת יום לעליה להר הבית. אמנם ברור שהתוספות חלוקים עליו, ועל כן אין לעשות מעשה בעניין לפני שיכריעו גדולי הדור בדבר, אולם בוודאי שישנו חבל ראשונים שסבר כרמב"ם ולא כתוספות. החידוש היחיד שנוסף כאן הוא העובדה שה'קרן אורה' כתב במפורש שאכן הר"ש משאנץ סובר כרמב"ם להיתר, דברים שנשמטו מעיניי כשכתבי את מאמרי הנ"ל.

סיכום

- א. גדולי הפוסקים, גם המתירים עליה להר הבית בזמן הזה, מתנגדים לעליית נשים להר הבית, מלבד מקרים חריגים.
- ב. נחלקו הרמב"ם והתוספות האם זבה טבולת יום מותרת בעלייה להר הבית. דעת הרמב"ם בעניין זה איננה חריגה ויחידה, וישנם עוד ראשונים שסברו כמותו בעניין זה.
- ג. באופן פשוט, בעל קרי (שלא טבל לקריו) אסור בעלייה להר הבית. יש מקום ללמוד ברמב"ם שהתיר זאת, אולם גם ברמב"ם עצמו אין הדברים פשוטים ומוכרחים.